

УДК 371.13

АНАЛІЗ ЯК ОСНОВА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Правда Світлана Іванівна, магістрантка кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

Будянська Вікторія Анатоліївна, к. пед. наук, доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — У статті показано актуальність стратегічного розвитку закладу освіти, удосконалення аналітичної діяльності керівника, прогнозування результатів роботи управлінської діяльності та роботи закладу освіти на основі аналізу, стратегічний менеджмент як наукова галузь та ефективний інструмент управління, розкрито алгоритми аналізу результатів діяльності закладу освіти, можливості впровадження кваліметричних показників в аналізі роботи для розв'язанні стратегічних завдань розвитку закладу освіти на сучасному етапі.

Ключові слова — аналіз, планування, стратегія, стратегічний менеджмент, внутрішній контроль, алгоритм, моніторинг, кваліметричні вимірювання.

Про пріоритетність якісної освіти у сучасному суспільстві проголошено на національному рівні. Одним з основних інструментів забезпечення якісної освіти є ефективна робота закладу освіти. А це залежить від управління закладом освіти, яке зумовлюється аналітичною діяльністю керівника. Аналіз – це вміння передбачити проблемні ситуації, стратегію розвитку, прогнозувати, формувати ці проблеми, ставити завдання [5]. Аналіз дає можливість прийняти обґрунтоване рішення.

Аналіз роботи – це своєрідна підготовка до чергового витка розвитку закладу освіти. Тому теоретичні знання та практичні навич-

ки аналітичної діяльності для керівника мають важливе і актуальне значення.

Аналітичну діяльність керівника розкрили в своїх роботах Г. Єльнікова, М. Поташник, В. Бондар, Ю. Конаржевський, В. Маслов, Л. Даниленко, М. Портнова, Л. Плахова та інші. Однак, незважаючи на високий рівень розробленості питання, визначення стратегічного розвитку закладу освіти керівником - це вміння працювати над аналізом результатів роботи закладу та результатів управлінської діяльності, є актуальною. Аналіз часто виконується формально і не завжди педагогічно компетентно, не розкриває позитивні і негативні сторони роботи закладу освіти. Не завжди керівники аналізують, систематизують і оцінюють інформацію щодо змін системи «школа і її підсистеми» з метою встановлення ефективності стратегічного розвитку і виявлення суперечностей та проблем, що ускладнюють функціонування і розвиток закладу освіти як соціально-педагогічної системи [4].

Стратегічний менеджмент є одним із загально визначених напрямів розвитку менеджменту в розвинених країнах світу. Майбутнє держави, організації, бізнесу, кар'єри розглядають з позиції здатності менеджерів до стратегічного мислення. Відповідно стратегічний менеджмент як наукова галузь та ефективний інструмент управління розвивається дуже стрімко. Останнім часом він привернув увагу освітян. Це можна пояснити, перш за все, позитивними результатами застосування технологій професійного управ-

ління, інтеграцією науки та діяльності менеджменту, і, по-друге, потребами управління розвитком організації, щоб забезпечити її конкуренто-спроможність.

Стратегічний менеджмент провідних країн світу ґрунтується на трьох концепціях розвитку: • Концепція управління за результатами характерна для європейських країн. Її сутність — постійно три-мати у полі зору прогнозований результат. Концепція управління за цілями притаманна менеджерам Японії. Особливість такого управління полягає у тому, що діяльність стає рефлексом мети.

Концепції стратегічних зон дотримуються управлінці США. Її підґрунтя — у визначенні пріоритетів розвитку. Основне завдання стратегічного менеджменту полягає у забезпеченні розвитку організації. Розвиток організації досягається через інноваційні процеси та якісні зміни [6]. Відтак, доцільно говорити і про стратегічний аналіз, і про стратегічне організування, і стратегію контролю, і стратегію регулятивно-корекційної діяльності. До основних компонентів стратегічного управління слід віднести: усвідомлення сутності та доцільності організаційних стратегій, їх адаптацію до зовнішнього середовища, внутрішню координацію діяльності та зусиль колективу. Усвідомлення організаційних стратегій є наслідком розвитку управлінського мислення, його концептуальності.

Таким чином, стратегія менеджменту — це масштабні прогнози щодо реалізації місії (призначення) організації та досягнення довгострокових цілей розвитку.

Слово «стратегія» пішло від грецького *strategia* (*stratos* — військо і *agx* - веду), що означало «мистецтво генерала». Керівник сучасного закладу освіти повинен вести колектив до нових досягнень і успіхів, формувати імідж установи, проявляючи високий рівень професійної майстерності. Це і є його «мистецтво генерала». Сутність стратегічного управління полягає у визначенні перспектив, довгострокових цілей, шляхів та організації колективу щодо їх досягнення.

Стратегічне управління базується на творчому підході, узагальненні кращого досвіду, впровадженні інновацій. Тобто, стратегія - це концепція досягнення перемоги.

Специфіка цілей у плануванні полягає в тому, що вони завжди конкретні та вимірні (в протилежному випадку вони втрачають зміст через неможливість відслідкувати ступінь їх досягнення і налагодження чіткого зворотного зв'язку в системі управління). Тому труднощі з їх формулюванням завжди існували не лише в системі освіти. Якщо досягнення цілей не можна виміряти (відобразити в конкретних показниках), тоді це вже не цілі, а завдання. У цьому випадку укладачі-розробники Державної національної програми «Освіта» (Україна XXI століття), назвавши в 1994 році її стратегічними завданнями «формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я, забезпечення пріоритетності розвитку людини» [2].

Ще 1996 року з'явилися перші публікації [5] (а згодом [4] та ін.) про кваліметричні вимірювання рівня освіченості тих, хто навчається, а також рівень їх творчості, моральності, фізичного розвитку та здоров'я. Після появи кваліметричних підходів (кваліметрія — галузь знань про методи кількісної оцінки якісних явищ, яка виникла на початку XX століття для вимірювання кількісною мірою якості продукції) зазначені стратегічні завдання вже можна зраховувати до розряду стратегічних цілей. Наприклад, уже можна сформулювати їх як підвищення рівня освіченості (загальної та професійної) тих, хто навчається, підвищення рівня їх творчого, морального, фізичного розвитку та здоров'я. Такі цілі характеризують параметри гармонійно розвинутої особистості. Оскільки цей рівень вимірюється за допомогою кваліметричних моделей, то досягнення або недосягнення цілей стає процесом, за яким спостерігають, і може бути реальним фактом результативної діяльності персоналу як безпосередньо закладів освіти (починаючи від дошкільних закладів і закінчуючи ЗВО), так і органів державного управління цією засадничою сферою життєдіяльності суспільства. У такій ситуації виникає можливість спосте-

рігати відхилення від цілей та відповідно реагувати за зворотним зв'язком за допомогою свідомого усунення цих відхилень.

Отже, серед усіх інших функцій управління закладом освіти функція аналізу виявляється найменш розробленою в теоретичному та методичному плані, відсутні обґрунтовані рекомендації щодо здійснення аналізу в системі управління закладом освіти, хоча саме аналіз дає керівникові закладу змогу вивчити й оцінити зміни в освітньому процесі, їхні чинники, скласти стратегію розвитку закладу, ухвалити обґрунтоване та ефективне рішення.

Аналіз закладає основу для здійснення інших видів управлінської діяльності – підготовки рішення, планування, організації регулювання, в цьому і є його основне значення.

Саме тому проблема розвитку у керівника вміння працювати над аналізом результатів роботи закладу освіти та результатів управлінської діяльності, визначення стратегії розвитку закладу і є актуальною. Аналіз в системі управлінського циклу – єдина функція, реалізація якої дає можливість керівникові детально вивчити результати діяльності педагогічного колективу, розглянути шляхи їх формування.

Список використаної літератури

1. Бондар В. Принципи педагогічного аналізу.

Підручник для директо-ра: журнал управлінської компетентності. 2006. №2. С.13-26

2. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). К.: Райдуга, 1994.

3. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент: цільове управління освітою на основі кваліметричного підходу: Навч. посібник. К.: ІЗМН, 1996.

4. Єльнікова Г.В. Новий погляд на управління загальною середньою освітою. Імідж сучасного педагога. Науково-практичний освітньо-популярний часопис. 2000. № 3-4 (14-15). С. 28-29.

5. Мешкова О. Аналітична діяльність у навчально-виховному процесі. Директор школи. 2009. № 41. С.19-21.

6. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент: цільове управління освітою на основі кваліметричного підходу: Навч. посібник. К.: ІЗМН, 1996.

Автори

Правда Світлана Іванівна, директор КЗ «ЗДО № 338», магістрантка кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (metodist 112@Gmail.com).

Будянська Вікторія Анатоліївна, к. пед. наук, доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця, м. Харків, Україна (vikkbud@i.ua).

Тези доповіді надійшли 27 січня 2021 року.

Опубліковано в авторській редакції.